

Excursió entomològica a la vall de Noguera de Cardós (Lleida)

pel

R. P. Llongí NAVÁS, S. J.

L'excursió que l'estiu passat de 1929 portàrem a cap a la Ribera de Cardós (Lleida) els Srs. AGUILAR-AMAT i CODINA amb mi, tots tres socis de la INSTITUCIÓ fou tan profitosa que al finir la ressenya escriguí aquí mateix (Butll. 1930, p. 49): «No podia preverse tanto. Naturalmente, quedé con ganas de volver al mismo sitio en busca de otras novedades o de otros ejemplares de estas mismas».

Aquesta fou la raó principal de què en lloc d'anar a d'altres indrets, com ja havíem planejat, escullíem per blanc de la nostra excursió anyal el Sr. CODINA, i al qu'escrivi aquestes ratlles la mateixa vall de Noguera de Cardós, seguint-la fins a l'extrem, de Llavorsí a Tabescan i encara més enllà aprop de França.

De la Pobla a Llavorsí. Quedàrem, com l'any passat, que el punt de reunió seria la Pobla de Segur el dia 12 de juliol, un xic més avant que l'any passat. L'hivern havia estat bastant plujós, la primavera fresca, i tot ens feia augurar que aquells dies de les primeres calors d'estiu hi hauria per tot arreu una veritable explosió d'insectes, sobre tot dels hidrobiòtics, que jo principalment cercava. No foren fallides les nostres esperances, sinó més aviat sortosament superades.

Prenent a Lleida l'automòbil de línia vaig arribar a Pobla de Segur gairebé a les 7 de la tarda. Allí ja m'esperava el Sr. CODINA, arribat poc abans de Barcelona.

Fou un gran encert que en CODINA em proposés seguir endavant fins a fer nit a Sort. Després vegérem que a causa de la combinació estranya d'hores i parades d'automòbils tenfem la sort de guanyar almenys mig dia d'excursió.

Sortint de Sort prop de les 6 del dematí del diumenge dia 13, a les 7 tocadés arribàvem a Llavorsí. Allí mateix a la parròquia vaig celebrar el sant sacrifici, i deixant a la fonda l'impedimenta que ens pujaria el correu, ja abans de les 9 empenfem la marxa cap a Ribera.

A Ribera de Cardós. Els 9 quilòmetres de carretera, en part feta i en part en construcció, foren ben entretinguts per a nosaltres, sobre tot en

alguns indrets propis per a la caça. En una prada a punt de segar prop de la Ribera, un vol d'ascalafs (neuròpters) anaven entrant en ambdues mànegues, més a la del senyor CODINA, que era més ampla, i ell estava més atret per aquella bella peça.

Ja eren més de les 12 quan entràvem a Ribera de Cardós, passant pel mig d'una nombrosa família o famílies de gitans, que ja feia dos o tres dies acampaven a la vora de la població. A la fonda del Sr. GABRIEL ens reberen amb plaer, com a gent coneguda i amiga.

Aquella mateixa tarda sortírem cap a la vora del riu, cercant l'aviram que ens feia goig, fins a la font fresquíssima anomenada *Cantiola*. Ens acompanyaren el Sr. Rector Mossèn Francesc ELÍAS i en CINTET, fill crescutet del fondista. Tots contribuïren a l'abundor de la collita. En particular les *dragues*, que així anomenen les diferents espècies de Pèrlids (Plecòpters) caïen a cada pas a la capsa, collides amb els dits mentres reposaven a les sargues (*Salix*) i altres arbustos a la vora del riu. Cal fer esment particular de la draga gran (*Esera fraterna* Nav.) que allí i més amunt de l'excursió m'havien d'enriquir, i a altres Museus després, més del que jo podia imaginar.

A Lladorre. La muller d'en GABRIEL ens suggerí una parada a Lladorre, on el seu germà, Secretari del poble, té fonda i botiga ben abastida.

En alguns horts sorprengué agradablement la nostra visita una munió de lliris blancs (*Lilium candidum* L.) en plena floració, quan a baix a Lleida ja estaven passats de 15 dies almenys. Mentres a la vora del riu anàvem manigüeant, n'ARMENGOL el fondista tragué una fotografia pintoresca per a guarnir la nostra ressenya. La collita d'insectes, encara que bona, no fou tan abundant com esperàvem, a causa de l'aigua que estava regant les prades abans de la dallada.

Per la meua part no em puc queixar de la sort a Lladorre, doncs entre altres bones peces que en traguí, una n'era nova per a la ciència: el tricòpter *Pseudagapetus rotundatus*.

A Tabescan. Dies 15, 16 i 17. És Tabescan el darrer poble d'Espanya a la vora dels Pireneus. Era el terme de l'excursió i la millor esperança d'ella. Tractant-se d'una localitat inexplorada, tot lo que trobariem era digne d'esment en conseqüència.

Distà de Lladorre una hora, però nosaltres en posàrem quatre, sortint de Lladorre a les 8 del matí. Això vol dir que no ens mancà treball i profitós fent via.

Està el poble a la confluència de dos rius, que es diuen de Lladore i el més oriental i de Tabescan l'altre, que és més llarg.

Hostatjats còmodament a la casa que en diuen cal Marxand, a la tarda sortírem riu amunt del de Lladorre. Als pocs trets ja vaig trobar una varietat nova de *Chrysopa vulgaris*, cosa rara i poc versemblant, coneixent-

se a Espanya no menys de 32 varietats diferents d'aquesta espècie poli-forma com poques n'hi hagi.

Fou molt entretinguda i rica la caça, sobre tot de neuròpters i tricòpters. No érem encara al terç de l'excursió quan trobàrem el Sr. Rector, Mossèn Lluís Malloll, a qui saludàrem, i ell amb tant de gust ens rebé que va volgué acompanyar-nos i prendre part en la nostra tasca, com ho féu aquella tarda i al dia següent matí i tarda.

Poc més de mitja hora ens allunyàrem del poble, sobre tot el matí del dia 16 per la vora del riu Tabescan. Distant el poble tres hores de la ratlla de França, hauríem pogut explorar altres dies al nostre plaer aquells entorns. Mes perquè desitjàvem fer de nou parada a Lladorre i Ribera prenguérem la volta el dijous dia 17.

Res diré de les cascates rabentes i clamoroses d'aquells rius pirenenics; dels ponts més que primitius sense barana sobre un abisme esfereïdor; res de les truites que abunden en aquelles aigües fresques i batudes, que les tinguérem fregides a voltes al dinar i al sopar; res de les vistes delicioses, tant dels pics i neus que encara es veien com dels edificis antics en temples i cases de pagès.

Retorn.—Diré solament que a Ribera tinguérem el gust d'anar fins a Anàs, on el Sr. CODINA s'enriquí o va enriquir el Museu de Biologia de Barcelona amb una branca tota plena de dibuixos de les galeries que fan les larves del coleòpter *Hylesinus fraxini* Panz., de la família dels ípids, com m'escriu; tornant per Surri, que s'enlaira al damunt de Ribera un centenar o dos de metres.

Ja em creia prou satisfet i sense esperança de trobar res més de notable, quant aturant-nos a la vora del riu més avall de Ribera el dissabte dia 19 vaig fer la més preuada i menys esperada troballa d'una novetat, tractant-se d'un neuròpter menut però molt graciós; per això l'anomeno *Nefasitus catalaunicus*. Ell ferma amb gafet d'or el resultat esplèndid de l'excursió.

A Barcelona. Trobant me a Barcelona i abans de tornar-me'n a Saragossa encara vaig fer una ràpida excursió a Sant Feliu de Codines (Barcelona) amb els PP. de Maria i Sala, ja tornat de l'Índia i em vaig aturar un dia a Cabacés (Tarragona) de pas cap a Saragossa. Caldrà fer esment de quelcom del que vaig trobar allí.

A Saragossa. Finalment, mentres estudiava els insectes de l'excursió m'arribà un gran lot (465 exemplars deia el rebut) del Museu d'Hamburg. Entre altres hi havia una col·lecció de Neuròpters feta al mateix temps prop de la Seu d'Urgell per uns alemanys. Per tractar-se d'una localitat veïna afegiré els noms llurs als demés de la pròpia excursió nostra.

ENLUMERACIÓ DELS INSECTES

PARANEURÒPTERS

Odonats

Família LIBEL·LÚLIDS

1. *Sympetrum striolatum* Charp. Ribera.

Família ESNIDS

2. *Cordulegaster biaentata* Sel. Tabescan. CODINA leg. Quarta localitat d'aquesta espècie a Espanya, que són les demés: Panticosa (Osca), Andorra, Espot (Lleida).

Família AGRÓNIDS

3. *Agrion virgo* L. var. *meridionalis* Sel. Ribera.

Família LÉSTIDS

4. *Lestes viridis* Lind. Barcelona (Vallvidrera), Sant Feliu de Codines, 26 d'agost.

Família CENAGRÓNIDS

5. *Pyrrhosoma nymphula* Sulz. Ribera.
6. *Cercion Lindeni* Sel. San Feliu de Codines.

NEURÒPTERS

Família ASCALÀFIDS

7. *Ascalaphus longicornis* L. var. *Bolivari* Weele. Ribera.
8. *Ascalaphus hispanicus* Ramb. «Spanien, Pyrenäen, Farga de Moles bei Seo de Urgel, 850-1500 m., 26-VI-1930, F. Diehl. G. F. Meyer leg.» Otro ejemplar menos adulto reza: 850-1300 m. 4-10. VI. 1930. Museo de Hamburgo.
9. *Ascalaphus Cunii* Sel. «Spanien, Las Fonts, 1-VI-1927». Museo Hamb. La localitat és probablement Sant Joan les Fonts, a la província de Girona.

Família MIRMELEÒNIDS

10. *Palpares libelluloides* L. Una larva trobada a Castelldefels (Barcelona). La vaig rebre a Sarrià el 14 d'agost i va morir a Saragossa el 12 de setembre, sembla que més de fred que d'inanició.
11. *Macronemurus appendiculatus* Latr. Sant Feliu de Codines.
12. *Nelees nemausiensis* Borkh. Ribera, un sol exemplar.

Família CRISÒPIDS

13. *Chrysopa vulgaris* Schn. var. *microcephala* Brau. Ribera.
14. — — var. *radialis* Nav. S. F. de Codines.
15. — — var. *æquata* Nav. «Spanien, Pyrenäen, Farga de Moles bei Seo de Urgel, 850-1500 m. 18-26. VI. 1930». M. H.
16. *Chrysopa vulgaris* Schn. var. **vitellina** nov.

Caput viridi-flavum, facie flava, nullatenus rubro-tincta, striola longitudinali fusca ad genas; lateribus clypei et labri flavis; palpis flavis, leviter infuscatis.

Fascia dorsalis flava in vitellinam seu leviter aurantiacam mutata, saltem in thorace.

Alæ ut in typo, nullatenus fusco variæ.

Long. corp. 7'7 mm.

— al. ant. 13'5

— — post. 12'4

Pàtria. Tabescan (Lleida), 15 de juliol de 1930. Col. m.

17. *Chrysopa tenella* Schn. «Farga de Moles, 4-10. VI. 1930». M. H. Tabescan.
18. *Chrysopa tenella* Schn. var. *numerosa* Nav. «Spanien, Farga de Moles, etc.». M. H.
19. *Chrysopa viridana* Schn. var. *ditata* Nav. Tabescan.
20. *Chrysopa flavifrons* Brau. var. *nigropunctata* Pict. Lladorre.
21. — — var. *riparia* Pict. Lladorre.
22. — — *geniculata* Pict. Ribera.
23. — — *monticola* Pict. Tabescan.
24. — — *laletana* Nav. Tabescan.
25. — — *vulnerata* Nav. Tabescan.
26. *Chrysopa granatensis* Pict. Tabescan.
27. *Chrysopa prasina* Burm. var. *adpersa* Wesm. Anàs. «Spanien, Pyrenäen, La Molina bei Puigcerdà, 13-1500 m. 1-VII-1930». M. H.
28. *Chrysopa prasina* Burm. var. *abdominalis* Brau. Anàs, Lladorre, Tabescan; a Anàs abundantíssima.
29. *Chrysopa ventralis* Curt. «Spanien, Pyrenäen. La Molina bei Puigcerdá, 13-1500 m. 1-VII-1930». M. H.
30. *Chrysopa ventralis* Curt. var. *decora* Nav. Ibid.

31. *Chrysopa venosa* Ramb. «Spanien, Pyrenäen, Farga de Moles bei Seo de Urgel, 850-1500 m. 1 26 VI. 1930».

32. *Cintameva 7-punctata* Wesm. Tabescan.

33. *Cintameva formosa* Brau. Farga de Moles, 18-26, VI. 1930.

34. ***Cintameva pyrenæa*** sp. nov. (fig. 1).

Caput (fig. 1) aurantiacum, 2 punctis grandibus in vertice, puncto inter antennis, striola arcuata ante singulas antennis et macula ad genas, nigris; palpis nigris, ad articulationes pallidis; antennis ala anteriore brevioribus, flavo-fuscis, articulo secundo nigro.

Thorax viridis vel viridi-olivaceus. Pronotum (fig. 1) leviter transversum, pilis nigris, macula grandi ad angulos anteriores rotundatos et stria laterali ad sulcum posteriorem, fuscis. Meso- et metanotum ad latera fuscescens.

Abdomen viridi-olivaceum, pilis concoloribus.

Pedes virides, pilis nigris, unguibus basi fortiter dilatatis.

Alæ hyalinæ, irideæ; reticulatione et stigmate viridibus; venulis gradatis in series postice magis distantes dispositis, fere 4/6; plerisque venulis nigris.

Ala anterior apice subobtusa; 5 venulis intermediis, prima ad quartum apicale cellulæ divisorie angustæ et longæ inserta; ramis sectoris radii initio fuscis.

Ala posterior apice subacuta; 4 venulis intermediis; ramis viridibus, furculis marginalibus fuscis.

Long. corp. 8'6 mm.

— al. ant. 12

— — post. 11

Patria. «Spanien, Pyrenäen, Farga de Moles bei Seo de Urgel, 850-1300 m. 18 26 VI. 1930, F. Diehl et. G. F. Meyer leg.» M. H.

35. *Nineta flava* Scop. Tabescan, Codina leg. «Spanien, Pyrenäen, Farga de Moles bei Seo de Urgel, 18-26 VI. 1930». M. H.

Família HEMERÒBIDS

36. *Megalomus hirtus* L. Lladorre, Tabescan. «Spanien, Pyrenäen, Farga de Moles bei Seo de Urgel, 1-3 VI. 1930». M. H.

37. ***Nephasitus catalaunicus*** sp. nov. (fig. 2).

Caput nigrum, nitidulum, pilis fulvis; oculis fuscis; palpis nigris; antennis fortibus, nigris, nigro pilosis.

Thorax niger, nitens, pilis fulvis sparsis. Pronotum transversum.

Fig 1

Cintameva pyrenæa Nav.
Cap i part del tòrax
(Mus. Hamb.)

Abdomen nigrum, pilis fulvis longiusculis; lamina subgenitali ♂ leviter prominente et sursum leviter arcuata.

Pedes femoribus fuscis, tibiis tarsisque griseis; tibiis posterioribus leviter compressis.

Alæ apice elliptice rotundatæ; reticulacione tota fusca, stigmatum parum sensibili, ferrugineo; pilis fimbriisque brevibus fulvis; membrana iridea.

Ala anterior (fig. 2) membrana tota leviter fusco tincta, ad venulas atomis, inter venas ad basim striis fuscis tota fusco marmorata; venulis

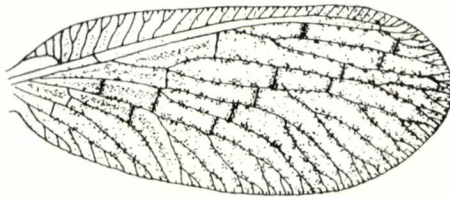

Fig. 2

Nefasitus catalaunicus Nav.

Ala anterior

(Col. m.)

discalibus anguste fusco limbatis, hoc est, 4 gradatis externis, 5 gradatis internis, inter primam et secundam anteriores duplici spatio interjecto, 2 procubitalibus et cubitali externa, seu inter ramos cubiti; radiali interna haud limbata. Venulae costales simplices aut furcatae. Sectors radii prope basim furcati, procubitus ad divisionem primi sectoris, cubitus prope basim.

Ala posterior membrana uniformiter levissime fusco tincta. Sector radii 3 ramis; una venula radiali externa, 2 discales gradatae. Procubitus citra medium alae furcatus, cubitus ad basim.

Long. corp. ♂ 3'2 mm.

— al. ant. 5'3

— — post. 4'4

Pàtria. Ribera de Cardós (Lleida), 19 de juliol de 1930. Col. m.

La troballa d'aquest nou hemeròbid d'Espanya m'ha sorprès notablement. Fou trobat a la vora del riu Noguera de Cardós, maneguejant pels arbres o sargues i d'altres arbustos. Es la segona espècie del gènere *Nefasitus* Nav., que conec d'Europa, essent la primera *N. fallax* Nav., l'àrea de distribució de la qual és molt gran, estenent-se per la Península, nord d'Àfrica i Açores. Tinc el gust d'anomenar-lo *catalaunicus*, per trobar-se isolat, que jo sàpiga, a la nostra terra.

Família DILÀRIDS

38. *Lidar meridionalis* Hag. Ribera, Tabescan.

Família OSMILIDS

39. *Osmylus fulvicephalus* Scop. Ribera. «Spanien, Pyrenäen, Seo de Urgel, 800 m., 1-3 VI. 1930». M. H.

MECÒPTERS

Família PANÒRPIDS

40. *Panorda meridionalis* Ramb. Lladorre, Anàs. Tabescan. «Hostalet bei Seo de Urgel, 800-1000 m. 30-31 V. 1930; Seo de Urgel, 800 metres 1-3-VI; Farga de Moles bei Seo de Urgel, 850-1300 m. 4-10 VI. 1930; Alp Urtg. bei Puigcerdá 12 1500 m. 20-29 V. 1930». M. H. Sant Feliu de Codines (Barcelona), 26 d'agost, 1930.

41. *Panorpa meridionalis* Ramb. var. *liberata* Nav. St. Feliu de Codines.

42. *Panorpa communis* L. Ribera, Tabescan.

SOCÒPTERS

Família SÒCIDS

43. *Graphopsocus cruciatus* L. Tabescan.

PLECÒPTERS

Família PÈRLIDS

44. *Perla marginata* Panz. Tabescan.

45. *Esera fraterna* Nav. Ribera, Lladorre, Tabescan. «Spanien, Pyrenäen, Farga de Moles bei Seo de Urgel, 850 1300 m. 18-26 VI. 1930». M. H.

No l'havia trobat més des de l'any 1907, a la vora de l'Esera, prop de Venasc.

Ja en una altra ocasió (Rev. Acad. Cienc. Zaragoza, 1928, p. 107) vaig desfer l'acusació que em féu en Klapàlek (Perlidae, Coll. Zool. Selys Longchamps, 1923, p. 10) perquè no li vaig enviar el tipus de la meva espècie; ara caldrà desfer alguns errors que va cometre en copiar la meva descripció.

Diu en la p. 18: «hoc est sine nullis venulis». No ho vaig dir així, sinó «sine ullis venulis». No s'hi han de ficar dues negacions.

També en la p. 19: «campo medio libero, hoc est nulla venula inter praecubitum...». Ha d'escriure's com es llegeix en la p. 145: «campo medio libero, hoc est nulla venula inter procubitum et cubitum». Mai he escrit «praecubitum».

Cal ademés fer una altra rectificació, amb ocasió d'aquesta espècie.

En la p. 13 de la mateixa obra de Klapàlek es llegeix:

Dinocras Subgen. von *Perla* Klapàlek, Rozpr. Cesk. Akad., vol. XVI, n.º 16, p. 4 (1907).

Dinocras Gen., Acta Soc. Entom. Bohem., XI, 1914, p. 56.

No és així. Les darreres paraules han de corregir-se de la manera següent:

Dinocras Gen. Navás, Mem. Congr. Nat. Esp. 1908. p. 143.

Allí vaig escriure. *Dinocras* (1) *neurodes*. I a la nota, deixant la resta: «Observa el mismo autor que estos caracteres deslindan este subgénero de los demás del género *Perla*, por lo que fácilmente puede este subgénero *Dinocras* elevarse a género. Así lo hago, incluyendo en él las especies *cephalotes* Curt., *baetica* Ramb., *megacephala* Klap. y *neurodes* Nav.». *Cuique suum*.

46. *Dinocras cephalotes* Curt. Ribera, Tabescan.
47. *Isoperla rivulorum* Pict. Arreu.
48. *Chloroperla torrentium* Pict. Ribera, Tabescan, etc., encara més freqüent.
49. *Chloroperla neglecta* Rost. Ribera.

Família NEMÚRIDS

50. *Nemura fumosa* Ris. Ribera.
51. — *Osoriot* Nav. Tabescan.

Família LEUCTRIDS

52. *Leuctra inermis* Kpny. Tabescan, riera de Tabescan, exemplar únic.

EFEMERÒPTERS

Família EFEMÈRIDS

53. *Ephemera danica* Müll. Ribera.
54. *Ephemerella ignita* Poda. Ribera, abundant; la major part subimagos.

Família BETIDS

54. *Baetis Rhodani* Pict. Ribera.
- 56 — *niger* L.? Cabacés. La Foya, 28 d'agost. L'ala posterior sembla un xic diferent del tipus. Subimago.
57. *Cloeon dipterum* L. Sant Feliu de Codines. Citat solament per ésser l'únic efemeròpter trobat a aquesta localitat.

Família ECDIONÚRIDS

58. *Rhithrogena semicolorata* Curt. Lladore, Tabescan, abundant. Farga de Moles, 18-26, VI. 1930.
59. *Ecdyonurus forcipula* Pict. Ribera.

TRICÒPTERS

Família RIACOFÍLIDS

60. *Rhyacophila sicorensis* Nav. Ribera.

61. ***Rhyacophila adunca*** sp. nov. (fig. 3, 4).

Similis meridionali Mac Lachl.

Caput testaceum, fulvo pilosum, superne fusco maculatum; oculis fuscis; antennis fulvis, ferrugineo annulatis.

Thorax inferne fulvus, superne fusco-ferrugineus, pilis fulvis.

Abdomen inferne cum appendicibus (fig. 3 a, b) fulvum, fulvo pilosum, macula fulva posteriore ad pleuraque tergita; processu dorsali ovali-elliptico, longiore cercis superioribus, deorsum arcuato, apice acuto; cercis inferioribus primo articulo longo, marginibus subparallelis, secundo brevi, lobo superiore arcuato, adunco, apice acuto, inferiore arcuato, apice obtuso (fig. 3, a, b). Valvæ copulatoris ferragineæ, angustæ, apice extrorsum arcuatæ.

Pedes fulvi, fulvo pilosi, calcariibus testaceis.

Alæ reticulatione, pilis fimbriis-

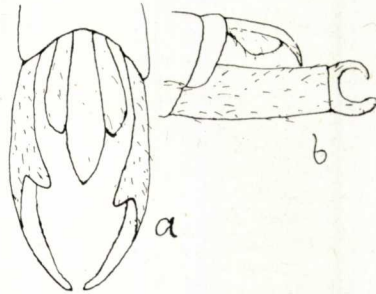

Fig. 3

Rhyacophila adunca ♂ Nav.
Extrem de l'abdomen
a. pel danunt, b. de costat.
(Col. m.)

que fulvis, membrana leviter fulvo tincta; furca apicali 3 duplo longiore, in ramo anteriore, suo pedunculo, 5 sessili, 2 paulo longiore 1.

Ala anterior (fig. 4) pubescentia subfusca, atomis crebris fulvis, macula fusca citra medium alæ inter cubitum et axillarem, stria duplici fusca ultra anastomosim, interna longiore et flexuosa.

Ala posterior leviter ad regionem stigmatis fusco et testaceo picta.

Long. corp. ♂ 7 mm.

— al. ant. 12 "

— — post. 11 "

Pàtria. Tabescan (Lleida) 15 de juliol de 1930. Col. m.

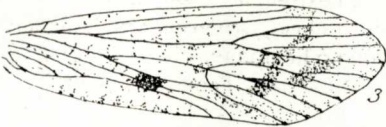

Fig. 4

Rhyacophila adunca ♂ Nav.
Ala anterior
(Col. m.)

62. *Glossosoma vernale* Pict? Ribera. Se li sembla molt pels cercs del ♂, però la cel·la apical II de l'ala anterior no és pas aguda per la part de dins, sinó truncada com en l'espècie següent.

63. ***Glossosoma biarcuatum*** sp. nov. (fig. 5).

Nigrum vel nigro-piceum, pubescentia grisea, tenui.

Caput oculis fuscis vel fusco-æneis; ocellis grandibus, fuscis; palpis fuscis; antennis fulvis, ad articulationes fusco annulatis.

Abdomen apice (fig. 5, a) fulvum; processu dorsali a latere viso triangulari-elongato, apice sursum et antrorsum attenuato et reflexo; cercis nigris, fusco pilosis; lamina subgenitali longa, lata, apice subito attenuata et sursum reflexa.

Pedes fulvi.

Alæ apice parabolico, reticulatione et pubescentia fuscis, membrana leviter fusco tincta; cellula apicali II interne haud acuta neve pedunculata, sed truncata, venula brevi limitata.

Ala posterior (fig. 5, b) furca apicali 3 pedunculata, ramo anteriore triplo longiore suo pedunculo, 5 paulo brevior, sessili.

Long. corp. ♂	4.45	mm.
— al. ant.	6.4-6.9	"
— — post.	5.53	"

Pàtria. Ribera de Cardós (Lleida), 13-19 de juliol de 1930. Col. m.

He dit *biarcuatum* aquest insecte per la forma de l'extrem de l'abdomen, amb dos ganxets, del cerc superior i de la llàmina subgenital o llengüeta.

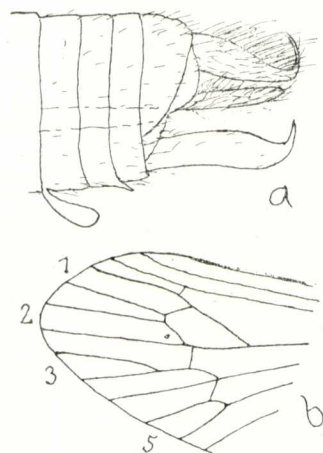

Fig. 5

Glossosoma biarcuatum ♂ Nav.
a. Extrem de l'abdomen. b. Extrem de l'ala posterior. (Col. m.)

64. *Agapetus fuscipes* Curt. Ribera, Lladorre, Tabescan, Sant Feliu de Codines, Cabacés.

65. ***Pseudagapetus rotundatus*** sp. nov. (fig. 6).

Caput fuscum, fusco pilosum, antice fulvo maculatum; oculis fuscis; ocellis fulvis; palpis fuscis; antennis fulvis, fusco pilosis.

Thorax piceus, pilis fulvis longis vestitus.

Abdomen fuscum, pilis tenuibus brevibusque griseis; processu ultimi tergiti triangulari fulvo; lamina sexti sterniti lata, postice rotundata, fulva (fig. 6, a, b); cercis superioribus brevibus, triangularibus, fulvis, inferioribus longis, grandibus, a latere visis (fig. 6, a) clavæformibus, apice dilatatis et truncatis, margine inferiore subrecto, superiore parte basali leviter concava, apicali convexa; desuper visis basi latis, apice angustatis, interne concavis (fig. 6, b).

Pedes fulvi, fulvo pilosi, calcari-
bus fulvis.

Alæ membrana iridea; reticulatio-
ne, pilis fimbriisque fuscis.

Ala anterior (fig. 6, c) apicero-
tundata; furca apicali 3 peduncula-
ta, 4 duplo suo pedunculo breviora,
5 majore, brevissime pedunculata.

Ala posterior (fig. 6, d) apice
elliptico; furca apicali 2 plus duplo
longiore suo pedunculo, 3 multo
breviore, 5 brevissime pedunculata.

	♂	♀
Long. corp.	3 mm.	3'5 mm.
— al. ant.	5'2	4'5
— — post.	4'5	3'5

Pàtria. Lladorre (Lleida), 16 de
juliol de 1930. Col. m.

La forma dels cercs inferiors del
♂ més aixamplats a l'extrem com
una maça i la de l'extrem de les ales
arrodonit i ample, sobre tot a l'ala dreta, sembla pròpia d'aquesta espè-
cie; per això l'he anomenada *rotundatus*.

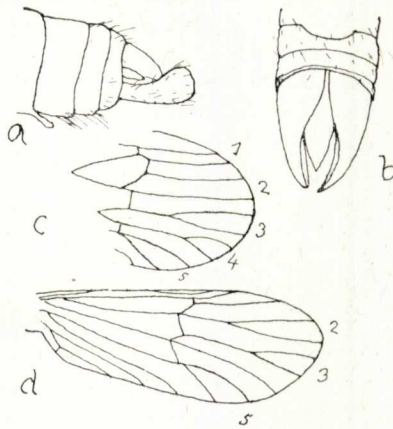

Fig. 6

Pseudagapetus rotundatus ♂ Nav.
a, b. Extrem de l'abdomen, de costat i per
dessota.
c Extrem de l'ala anterior.
d. Ala posterior. (Col. m.)

Família FILOPOTÀMIDS

66. *Philopotamus montanus* Don. Ribera, Lladorre, Tabescan.

Família POLICENTRÒPIDS

67. *Plectrocnemia lætabilis* Mac Lachl. Ribera.

Família SICÒMIDS

68. *Tinodes aureola* Zett. Ribera, Lladorre.
69. — *assimilis* Mac Lachl. Tabescan.

Família HIDROPSIQUIDS

70. *Hydropsyche instabilis* Curt. Ribera.
71. — *fulvipes* Curt. Ribera.
72. *Hydropsyche pellucidula* Curt. Lladorre.

Família *MOLANIDS*

73. *Berœa maura* Curt. Lladorre, Tabescan.
 74. — *articularis* Pict. Tabescan.

Família *LEPTOCÉRIDS*

75. *Adicella reducta* Mac Lachl. Ribera, Tabescan.

Família *ODONTOCÉRIDS*

76. *Odontocerum albicorne* Scop. Ribera, etc.

Família *LIMNOFÍLIDS*

77. *Limnophilus lunatus* Curt. Ribera.
 78. *Mesophylax adpersus* Ramb. Sarrià. Un exemplar que em va donar el P. SAZ, S. J., qui va observar que «desplegan las alas, al abandonar el estuche de ninfa, dentro del agua. El estuche es de piedrecitas». Esperem que l'any vinent farà un estudi més curós d'aquesta espècie i de la seva biologia.
 79. *Stenophylax nigricornis* Pict. var. *testacea* Zett. Lladorre.
 80. *Eclisopteryx guttulata* Pict. Ribera; freqüent a Tabescan.

Família *SERICOSTÒMBS*

81. *Lasiocephala basalis* Kol. Tabescan.
 82. *Micrasema longulum* Mac Lachl. Ribera, Lladorre, Tabescan; abundant.
 83. *Sericostoma pyrenaicum* Pict. Ribera, Lladorre.
 84. *Sericostoma foyanum* Nav. Cabacés.
 85. *Schizopelex furcifera* Mac Lachl. Ribera, Lladorre, Tabescan; abundant.

Els altres ordres d'insectes m'interessaven molt menys; i encara que en vaig agafar alguns, deixaré l'estudi llur als especialistes. Solament en citaré uns quants que he pogut determinar i mereixen menció, tractant-se de localitats encara inexplorades o molt poc.

ORTÓPTERS

- Geomantis larvoides* Pantel (Mantids). Cabacés.

Ecanthus pellucens Scop. (Grilids). Sant Feliu de Codines.
Platycleis septium Jers. (Tetigònids). Ribera.

HEMÍPTERS

Graphosoma lineatum L. (Pentatòmids) Tabescan.
Eurygaster hottentota F. — —
Ælia acuminata L. — —
Eurydema oleraceum L. — —
Syromastes marginatus F. (Corèids). Ribera.
Heterogaster urticæ F. (Ligèids). Tabescan.
Beosus maritimus Scop. — —
Neides aduncus Fieb. (Berítids). Ribera.
Pirates hybridus Scop. (Redúvids). Tabescan.
Melampsalta montana Scop. (Cicàdids). Ribera.

LEPIDÒPTERS

Parnassius Apollo L. var. (Papiliònids). Tabescan, etc.
Anthocharis euphenoides Stgr. (Pièrids). Ribera.
Leptidia sinapis L. — Sant Feliu de Codines.
Satyrus Alcyone Schiff. (Satúrids). — — —
Melanargia Lach sis Hbn. — Ribera, Tabescan.
Cænonympha Arcania L. — Tabescan.
Argynnis Agloja L. (Ninfàlids), —
Melitæ Didyma O. — — etc.
 — *Athalia* Rott. — Ribera, Tabescan.
Thecla ilicis Esp. (Licènids). Tabescan.
Læosopis roboris Esp. (Licènids). Tabescan.
Lycæna Argus L. — —
Lymantria dispar L. (Limàntrids). Barcelona. En faig esment, encara que massa freqüent a Barcelona, per haver-ne agafat un exemplar ♂, aturat a la paret de l'església del Sagrat Cor, al matí del 23 d'agost.
Abraxas pantoria L. (Geomètrids). Ribera, etc.
Eurrhynx urticata L. (Piràlids). Tabescan.

Saragossa, 20 de novembre de 1930.